

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

03-10-55M

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять та
виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» за
змістовим модулем «Охорона праці в галузі»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійними програмами спеціальностей 011 «Освітні педагогічні науки», 051 «Економіка», 053 «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною радою з якості ННІ економіки та менеджменту
Протокол № 12 від 20.11.2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» за змістовим модулем «Охорона праці в галузі» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійними програмами зі спеціальностей 011 «Освітні педагогічні науки», 051 «Економіка», 053 «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Туровська Г. І. – Рівне : НУВГП, 2020. – 12 с.

Укладач: Туровська Г. І., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск – Филипчук В. Л., д.т.н., професор, завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Голова науково-методичної ради з якості
ННІ економіки та менеджменту,
д.е.н., професор

Ковшун Н. Е.

© Туровська Г. І., 2020
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Рекомендації до вивчення змістового модуля «Охорона праці в галузі».....	5
2. Практичні роботи.....	6
2.1. Плани практичних занять.....	6
3. Самостійна робота.....	8
Питання гарантованого рівня знань.....	9
Рекомендована література.....	10

ВСТУП

Комплексний підхід до розв'язання проблем у сфері охорони праці реалізується на основі принципу економічної мотивації та обопільної відповідальності всіх працівників – суб'єктів господарської діяльності – за створення та дотримання нормативних умов, забезпечення професійної та екологічної безпеки. Соціальна відповідальність виступає певним рівнем добровільного реагування організації-роботодавця на проблеми соціального захисту потерпілих від існуючих умов виробництва та створення безпечних умов праці.

Підготовка майбутніх фахівців повинна базуватися на знаннях щодо стану і проблем охорони праці у відповідній галузі професійної діяльності, складових і функціонування системи управління охороною праці та шляхів, методів й засобів забезпечення умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. Саме на здобуття таких знань і спрямований змістовий модуль «Охорона праці у галузі» навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність».

Мета вивчення змістового модуля полягає у формуванні у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетентностей для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в галузі професійної діяльності.

Завдання вивчення змістового модуля передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах галузі професійної діяльності через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти, вивчаючи даний модуль, є вміння: розуміти соціально відповідальні трудові відносини в сфері охорони праці та виділяти сучасні вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності; визначати першочергові заходи і засоби поліпшення стану виробничого середовища та безпеки праці як невід'ємну складову соціальної відповідальності.

Такий процес навчання зорієнтований на розвиток творчої особистості майбутнього фахівця.

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

Методичні вказівки розроблені з метою надання допомоги здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями 011 «Освітні педагогічні науки», 051 «Економіка», 053 «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання у підготовці до практичних занять, виконання самостійної роботи за змістовим модулем «Охорона праці в галузі» навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність».

У даній розробці наведені плани практичних занять, перелік тем самостійної роботи, питання гарантованого рівня знань та список рекомендованої літератури. Належне оволодіння навчальним матеріалом, підготовка до поточного та модульного контролю знань, виконання самостійної роботи потребує опрацювання відповідної інформації, розміщеної в списку рекомендованої літератури. Це надасть можливість використовувати набуті знання для методичної та інформаційної підтримки під час виконання своїх професійних обов'язків.

Відповідно до навчального плану навчальної дисципліни передбачена форма підсумкового контролю – екзамен. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою наступним чином: результати поточного контролю оцінюються за шкалою від 0 до 60 балів, підсумковий контроль – від 0 до 40 балів. У розрізі змістового модуля «Охорона праці в галузі» на практичну частину відведено 12 б., модульний контроль – 10 б.

2. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Метою практичних робіт є поточна перевірка рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу за темою навчальної дисципліни «Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності».

У процесі виконання практичної роботи здобувач повинен оволодіти вміннями:

- управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
- визначати першочергові заходи і засоби поліпшення стану виробничого середовища для умов галузі професійної діяльності;
- застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах.

2.1. Плани практичних занять

Змістовий модуль «Охорона праці в галузі»

Тема 1

Аналіз, прогнозування та профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань

Перелік питань вільного вибору здобувачем для обговорення:

1. Травматизм та професійні захворювання в галузі професійної діяльності.
2. Статистика захворюваності та її соціально-економічні наслідки у галузі професійної діяльності.
3. Методи аналізу виробничого травматизму та профзахворюваності. Показники травматизму.
3. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.
4. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
5. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
6. Розслідування та облік професійних захворювань (отруєнь).
7. Розслідування та облік аварій.
8. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань в аналітичній роботі.
9. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

10. Основні заходи щодо запобігання травмам та професійним захворюванням.
11. Порядок заохочення працюючих за дотримання вимог охорони праці.
12. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Рекомендована література [1, 3, 5, 8, 9, 23, 24, 26].

Тема 2

Оцінка соціальної та економічної ефективності заходів щодо покращання умов та охорони праці

Перелік питань вільного вибору здобувачем для обговорення:

1. Соціальні та економічні питання охорони праці.
2. Соціально-економічне значення охорони праці.
3. Економічна зацікавленість суб'єктів страхування в поліпшенні умов і безпеки праці.
4. Економічні методи управління охороною праці.
5. Витрати на покращання умов і охорону праці.
6. Економічна оцінка заходів з охорони праці.
7. Соціальна та економічна ефективність заходів щодо покращання умов та охорони праці.
8. Економічна ефективність заходів для запобігання нещасних випадків на підприємстві.
9. Економічне стимулювання і оцінка ефективності функціонування системи управління охороною праці (СУОП) в галузі професійної діяльності та на підприємстві (СУОПП).
10. Вплив СУОП на економічні показники підприємств та галузі в цілому.
11. Аналіз і обґрунтування в умовах галузі професійної діяльності раціональних заходів і засобів щодо удосконалення трудового процесу з метою зниження його важкості та напруженості.
12. Аналіз і обґрунтування раціональних заходів і засобів поліпшення стану виробничого середовища за чинниками, характерними для галузі професійної діяльності.

Рекомендована література [1-3, 5, 19, 22, 25].

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувача вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу. Це основа навчання, спрямована на формування самостійності майбутнього фахівця, уміння здійснювати самостійний пошук, системний аналіз та узагальнення навчально-методичної та наукової інформації, професійно важливих дій до самопідготовки у процесах виробничої практики, здатності приймати конструктивні рішення тощо.

Метою самостійної роботи є підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці через формування їхніх вмінь та ключових навичок.

Підсумком самостійної роботи над вивченням змістового модуля «Охорона праці в галузі» є ознайомлення з питаннями, що не розглядаються під час лекційних занять.

Завдання для самостійної роботи подані в табл. 1.

Таблиця 1

Рекомендовані завдання для самостійної роботи

№ зп	Тема самостійної роботи	Короткий зміст
1.	Система управління охороною праці в галузі	Навчання ризик-менеджменту як інструмент для вдосконалення СУОП
2.		Галузеві та регіональні системи управління охороною праці
3.		Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування

Рекомендована література [1, 5, 20].

ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.
2. Місце та значення СУОПГ в системі управління функціонуванням галузі.
3. Система управління охороною праці в галузі. Загальні вимоги до її побудови.
4. Основні функції та особливості структури СУОПГ.
5. Інформаційний чинник організації управління безпекою праці.
6. Організація робіт з охорони праці.
7. Система управління охороною праці на підприємстві як підсистема СУОПГ. Її складові та функціонування.
8. Навчання ризик-менеджменту як інструмент для вдосконалення СУОП.
9. Галузеві та регіональні системи управління охороною праці.
10. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.
11. Планування та фінансування заходів щодо безпеки і покращання умов праці на галузевих об'єктах.
12. Система навчання нормам і правилам охорони праці.
13. Система управління трудовою і технологічною дисциплінами.
14. Економічне стимулювання і оцінка ефективності функціонування системи управління охороною праці в галузі та на підприємстві.
15. Наукові дослідження з проблем охорони праці в галузі.
16. Аналіз виробничого травматизму за причинами та травматичними чинниками.
17. Розслідування нещасних випадків.
18. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань в аналітичній роботі.
19. Професійні захворювання, характерні для працівників галузі професійної діяльності.
20. Статистика захворюваності та її соціально-економічні наслідки у галузі.
21. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.
22. Мета і завдання аналізу умов праці щодо санітарно-гігієнічного обстеження галузевих об'єктів.
23. Причини та чинники, що формують умови праці.

24. Аналіз умов праці за показниками чинників виробничого середовища.
25. Основні напрямки щодо зменшення важкості та напруженості трудового процесу в умовах галузі.
26. Заходи та засоби захисту працюючих від дії шкідливих та небезпечних чинників.
27. Поліпшення стану виробничого середовища за мікрокліматичними показниками.
28. Поліпшення стану виробничого середовища за шумовими та вібраційними характеристиками.
29. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць.
30. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Вовк Ю.А., Вовк І.П. Охорона праці в галузі: навч. посіб. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. URL: <https://cutt.ly/8gUwhsy> (дата звернення: 20.11.2020).
2. Основи охорони праці: підручник / М.С. Одарченко та ін. URL: <https://cutt.ly/tgUwfE2> (дата звернення: 20.11.2020).
3. Охорона праці (питання та відповіді): довідник URL: <https://cutt.ly/ugUeGfm> (дата звернення: 20.11.2020).

Нормативно-правова

4. ДСТУ 2293:2014 Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. URL: <https://cutt.ly/ngUwkGT> (дата звернення: 20.11.2020).
5. Законодавство України про охорону праці. URL: <https://education.profiteh.kiev.ua/mod/page/view.php?id=66> (дата звернення: 20.11.2020).
6. НПАОП 0.00-4.35-04 Типове положення про службу охорони праці. Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255. Редакція від 14.04.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04> (дата звернення: 20.11.2020).

7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 01.01.2011 р. № 2464-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/ed20110101> (дата звернення: 20.11.2020).

8. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.11.2020).

9. Про затвердження переліку професійних захворювань. Постанова Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2000 р. № 1662 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.11.2020).

10. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ МОЗ України від 08.04.2014 р. № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text> (дата звернення: 20.11.2020).

11. Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 р. № 442. Дата оновлення: 28.10.2016. URL: <https://cutt.ly/rgUemFE> (дата звернення: 20.11.2020).

Допоміжна

12. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЄЕС Ради щодо запровадження заходів заохочення поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text (дата звернення: 20.11.2020).

13. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_515#Text (дата звернення: 20.11.2020).

14. Міжнародний стандарт SA8000:2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000:2001 Social Accountability International. URL: https://www.assistem.kiev.ua/doc/sa_8000-2001_rus.pdf (дата звернення: 20.11.2020).

15. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on

Social Responsibility. URL: <https://cutt.ly/ggUeflF> (дата звернення: 20.11.2020).

16. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2010 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи управління гігієною та безпекою праці – Вимоги. URL: <https://cutt.ly/UhtLMNY> (дата звернення: 20.11.2020).

17. Міжнародний стандарт ISO 45001:2018. Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use. Системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці – Вимоги та рекомендації до застосування. URL: <https://cutt.ly/QgUelwI> (дата звернення: 20.11.2020).

Інформаційні ресурси

18. Державна електронна бібліотека з питань безпеки виробництва, охорони та гігієни праці URL: <http://opb.org.ua/view/subjects/s3.html> (дата звернення: 20.11.2020).

19. Дідур К.М., Дмитрюк С. П. Економічна ефективність впровадження заходів з охорони праці. *Агросвіт*. 2020. № 5. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5_2020/8.pdf (дата звернення: 20.11.2020).

20. Гільперт В.В. Навчання ризик-менеджменту як інструмент для вдосконалення СУОП. *Охорона праці*. № 8, 2019. С. 14-16.

21. Библиотека безопасного труда МОТ. URL: <http://base.safework.ru/safework> (дата звернення: 20.11.2020).

22. Методика оцінки соціальної і соціально-економічної ефективності заходів щодо покращання охорони праці URL: <https://cutt.ly/xgxZkmf>; <https://cutt.ly/ZgxZle6> (дата звернення: 20.11.2020).

23. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL: <http://ohoronapraci.kiev.ua/#> (дата звернення: 20.11.2020).

24. Охорона праці в Євросоюзі URL: <https://cutt.ly/DgUeS76> (дата звернення: 20.11.2020).

25. Правові основи цивільної безпеки, працезахоронної політики та охорони праці. URL: <https://cutt.ly/FgUecB8> (дата звернення: 20.11.2020).

26. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном URL: <https://cutt.ly/cgUebg7> (дата звернення: 20.11.2020).

27. Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ. URL: <http://base.safework.ru/iloenc/> (дата звернення: 20.11.2020).